

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологія наукових досліджень та академічна доброчесність

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Код та назва спеціальності, галузь знань	C1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями), спеціалізація C1.01 Економіка C Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Тип та назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»
Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова компонента (ОК-2)
Курс, семестр викладання	1 курс, 1 семестр
Трудовісткість навчальної дисципліни	4 кредити ЄКТС (120 академічних годин), з них: денна (очна) форма навчання: лекц. – 18 год., практ. зан. – 26 год., самост. роб. – 76 год.; заочна форма навчання: лекц. – 8 год., практ. зан. – 16 год., самост. роб. – 96 год.
Мова викладання	Українська
Кафедра	Менеджменту та маркетингу
Факультет	Бізнесу та соціальних комунікацій

Розробник силабусу

КУХАРСЬКА Наталія Олександрівна,
професор кафедри менеджменту та маркетингу,
д-р економічних наук, професор
E-mail: kuharska.nat@gmail.com
Тел.: +380674815373
Консультації: щочетверга з 11⁰⁰ до 13⁰⁰ год., ауд. 324

КАЛУГІНА Наталія Анатоліївна,
доцент кафедри менеджменту та маркетингу,
кандидат економічних наук, доцент
E-mail: n.a_kaluhina@suit.edu.ua
Тел.: +380984947788
Консультації: щосереди з 14⁰⁰ до 16⁰⁰ год., каб. 319

Мета дисципліни	– оволодіння науковими методами пізнання; вивчення методології наукових досліджень та застосування її при аналізі мікро- та макроекономічних процесів; набуття навичок у застосуванні наукових і техніко-економічних задач на практиці, використанні інтелектуального продукту та права інтелектуальної власності на наукове відкриття.
Компетентності, формуванню яких сприяє дисципліна	ЗК-2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК-8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. СК-1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень
Програмні результати навчання	ПРН-1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем. ПРН-9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Наука як продуктивна сила	Предмет і сутність науки та її головна функція. Наука як динамічна система знань. Розвиток продуктивних сил і зростання обсягу наукових досліджень. Сучасна система наукових знань. Поглиблення інтеграції суспільних, природничих і технічних наук. Дисциплінарні та міждисциплінарні дослідження. Головна функція науки. Класифікація наук. Три групи галузей знання — природничі та технічні, суспільні науки і наука про мислення. Взаємозв'язок між ними. Підходи до класифікації наук: методологічний, гносеологічний, логічний. Мета і завдання фундаментальних та прикладних наук. Міжнародна науково-технічна співпраця України. Міжнародні програми розвитку науково-технічної співпраці між Україною і країнами світу.
Тема 2. Організація наукового дослідження	Сутність та основні етапи організації досліджень. Явища і процеси економічного розвитку, їх пізнання. Етапи наукових досліджень. Вибір проблеми та вимоги до теми дослідження. Дослідницька робота як особливий вид діяльності. Етапи вибору проблеми (теми) та його основні вихідні документи. Вимоги, що ставляться до теми дослідження. Визначення мети і завдань наукового дослідження. Формулювання проблеми. Основи методики планування наукового дослідження. Робочий план. План-проспект. Орієнтовна структура плану названої роботи. Календарний план-графік та його форма. Схема змістовного обґрунтування теми наукового дослідження. Застосування системного підходу в наукових дослідженнях. Три базових положення, на яких ґрунтується поняття

	"система". Принципи системного підходу в наукових дослідженнях: цілісність, всебічність, системоутворюючі відносини, субординація, динамічність, випереджальне відображення.
Тема 3. Інформаційна база наукових досліджень	Роль інформації у наукових дослідженнях і класифікація наукових документів. Зв'язок дослідницької та інформаційної діяльності. Критерії визначення якості інформації в науковому дослідженні. Класифікація джерел наукових досліджень. Вихідні джерела наукової інформації. Вторинні (похідні) наукові документи. Структура та призначення наукових документів. Сигнальна, релевантна, бібліографічна і нова (основна) інформація та їх змістовна характеристика. Принципи збору інформаційного матеріалу. Робота з літературними джерелами, даними офіційної державної статистики, звітними даними підприємств. Реферативні збірники та бібліографічні покажчики. Правила складання бібліографії.
Тема 4. Основні положення наукової методології	Місце теорії в наукових дослідженнях. Сутність теорії та її зв'язок з практикою. Підходи до визначення сутності теорії: гносеологічний, логічний, методологічний. Функція та основні складові теорії: ідеї, наукова ідея, гіпотеза, закон, закономірності, принцип, аксіома, теореми, категорія. Методологія і методи наукового пізнання. Методологія у широкому і вузькому розумінні. Загальна методологія і часткова методологія. Принципи наукової методології: універсального взаємозв'язку, діалектичного протиріччя, єдності якісного і кількісного, діалектичного заперечення та відбиття. Діалектичний підхід в економічних дослідженнях. Діалектика як цілісна система законів, принципів та категорій. Три групи законів: окремі, особливі та загальні. Загальнонаукові та спеціальні принципи, закони, категорії, методи.
Тема 5. Загальні методи наукових досліджень	Основні групи загальних методів. Емпіричні методи дослідження. Методи, які використовуються як на емпіричному, так і на теоретичному рівнях дослідження. Методи теоретичного дослідження. Логічні закони та правила. Закон тотожності. Закон протиріччя. Закон виключеного третього. Закон достатньої підстави. Умовиводи: індуктивні, дедуктивні, зроблені за аналогією. Правила аргументації. Вимоги до тези. Вимоги до аргументу. Спростування доказів.
Тема 6. Спеціальні методи економічних досліджень	Поняття "методика" і "робоча методика". Спеціальні методи: методи збору та узагальнення інформації, аналізу, прогнозування, моделювання, програмно-цільові, евристичні методи. Методи спостереження та збору даних. Класифікація спостережень у наукових дослідженнях: за повнотою охоплення; за характером врахування факторів; за способом організації. Методи вибіркового спостереження. Методи відбору інформації: нерайонованого, випадкового, механічного, типового, багатоетапного, багатофазного, комбінованого, серійного. Методи групування. Завдання групування у наукових дослідженнях. Типологічні, структурні та аналітичні групування. Прості, складні, комбіновані та багатомірні групування. Таблично-графічні методи. Класифікація таблиць: прості, групові, комбіновані. Вимоги до складання таблиць. Графічний метод. Прогнозування подій і моделювання ситуації у вигляді графіків, діаграм, картограм, картодіаграм, логічних схем. Сутність образу графіка. Види графіків за змістом навантаження; за формою. Евристичні методи. Сутність і мета застосування евристичних методів. Метод експертних оцінок як основний евристичний метод. Різновиди експертних оцінок. Методи "мозкової атаки", "мозкового штурму", "Дельфі".
Тема 7. Право	Поняття, предмет та принципи права інтелектуальної власності. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності.

інтелектуальної власності	Система права інтелектуальної власності. Характеристика джерел права інтелектуальної власності. Використання інтелектуального продукту. Право інтелектуальної власності на наукове відкриття. Відповідальність за порушення інтелектуальних прав.
Тема 8. Загальні вимоги та правила оформлення науково-дослідних робіт	Структура науково-дослідної роботи. Вимоги до реферату. Загальні вимоги до оформлення звіту з науково-дослідної роботи. Правила оформлення. Рецензування науково-дослідних робіт. Доповідь на тему. Підготовка доповіді та тез доповіді про виконання НДР. Підготовка наукової статті. Вимоги та правила оформлення дипломних робіт. Наукова проблема і обґрунтування теми дослідження. Визначення актуальності теми. Мета і завдання роботи. Об'єкт та предмет дослідження. Наукова новизна та практичне значення результатів дослідження. Вимоги до змісту дипломної роботи. Вступ. Теоретична частина. Аналітична частина. Висновки та рекомендації. Науковий стиль написання дипломної роботи. Оформлення посилань на джерела інформації.

Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

Інтерактивні	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Наочно-демонстраційні дидактичні комплекси до тем, що вивчаються в межах дисципліни (схеми, таблиці, графіки, діаграми; зображення, фотографії тощо). ▪ Відповіді на запитання і опитування думок здобувачів освіти (дискусії, дебати, полеміки). ▪ Аналіз історій і ситуацій – методи «Кейс-стаді», «Мозковий штурм», «Мозкова атака», метод «Дельфі» та ін. ▪ Відпрацювання навичок та робота в групах. Це два тісно взаємопов'язані методи, котрі допомагають здобувачам освіти практикувати одночасно і необхідні профільні навички, і вміння працювати в команді. Зазвичай група складається з 2-4 осіб. ▪ Ігрове моделювання – це метод використання різних моделей поведінки, ставлення, мислення, який допомагає учасникам краще зрозуміти і відчувати на собі причини і наслідки певних подій. Такі ігри мають кілька спрямувань: проблемно-орієнтовані, дослідницькі, ділові, проектувальні. ▪ Застосовуються нові форми роботи з інформацією: складання ментальних карт, відеооглядів, портфоліо і т. ін.
Практичні	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Вправи. Різні практичні завдання, які застосовуються на будь-якому етапі навчального процесу і допомагають задіювати інтелектуальні, комунікативні та пошукові здібності здобувачів освіти. Вони можуть включати відповіді на запитання, розв'язання задач, виправлення помилок, складання порівняльних таблиць, графіків і т. п. ▪ Творчі роботи. Мета – розвиток творчого мислення, ерудиції, логіки, вміння комбінувати різні знання і техніки. Ці способи навчання охоплюють: проведення власних досліджень, а також написання рецензій, відгуків, статей, творів, створення, ілюстрацій та багато іншого.
Методи дистанційного навчання	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Відеоконференції в форматі лекцій або семінарів. Зв'язок здобувачів освіти з викладачем забезпечують різноманітні сучасні платформи, такі як: Zoom, Moodle, Google Meet та ін. ▪ Онлайн дискусії.

- Індивідуальне і групове консультування (викладач дає додаткові роз'яснення щодо виконання завдань через чати та e-mail-надсилання).
- Відеозаписи лекцій і практичних занять.
- Квізи (проведення бліц-опитування із застосуванням Google Форм) тощо.

Стратегія оцінювання результатів навчання

<p>Змістовий контент результатів навчання з дисципліни</p>	<p>Результати навчання з даної дисципліни, які здобувач може продемонструвати та які можна ідентифікувати, оцінити і виміряти, розглядаються у вимірах 7 рівня Національної рамки кваліфікацій, що відповідає другому циклу вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти, а саме:</p> <p>Знання – теоретичних понять категорій «наука» та «методологія», вивчення цілей, завдань та основних складових системи наукових досліджень; оволодіння методами та алгоритмами наукового пізнання; отримання вміння творчого пошуку шляхів використання загальних та спеціальних методів економічних досліджень; розв'язання конкретних науково-дослідних завдань;</p> <p>Уміння/навички – застосовувати здобуті знання у процесі наукових досліджень; організувати та здійснювати наукові дослідження; використовувати зв'язок дослідницької та інформаційної діяльності; на основі загальних та спеціальних методів економічних досліджень застосовувати системний підхід в наукових дослідженнях; здійснювати планування, організацію та контроль у процесі розробки методики планування наукового дослідження;</p> <p>Комунікація – підвищення рівня комунікативної компетентності у прийнятті кваліфікованих рішень в сфері наукових досліджень, зокрема в контексті обговорення проблемних питань у різних ситуаційних кейсах, аргументованого переконання своїх опонентів в ході вирішення завдань і в "ділових іграх";</p> <p>Відповідальність та автономія – мотивування на активну участь у процесі прийняття індивідуальних/групових рішень, відповідальність за якість прийнятих рішення та успішність їх реалізації.</p>
<p>Критерії оцінювання</p>	<p>Академічні успіхи здобувачів освіти в межах даної дисципліни оцінюються за бально-рейтинговою шкалою (максимальна кількість – 100 балів), що прийнята в ДУІТЗ, з обов'язковим переведенням кількості балів в оцінки за національною шкалою та за шкалою ECTS.</p> <p>Відмінно (А) – від 90 до 100 балів – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі або не менше 90% завдань, передбачених програмою навчальної дисципліни.</p> <p>Дуже добре (В) – від 82 до 89 балів – здобувач досить повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Однак під час викладання деяких питань допускаються при цьому окремі несуттєві неточності. Правильно вирішив 80-89% письмових завдань.</p> <p>Добре (С) – від 74 до 81 балів – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під</p>

час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Однак під час викладання деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив 74-81% письмових завдань.

Задовільно (D) – від 64 до 73 балів – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних та письмових відповідей, але з не зовсім глибоким та всебічним аналізом, обґрунтуванням та аргументацією, з недостатнім використанням необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі неточності та помилки. Правильно вирішив 64-73% письмових завдань.

Задовільно (E) – від 60 до 63 балів – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив 60-63% письмових завдань.

Незадовільно з можливістю повторного складання (FX) – від 35 до 59 балів – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, стисло без аргументації та обґрунтування викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, поверхово розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив 35-59% письмових завдань.

Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни (F) – від 0 до 34 балів – Здобувач частково володіє навчальним матеріалом, не у змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив 1-34% письмових завдань.

Форма та методи контролю начальних досягнень

В межах даної дисципліни передбачено три види контролю: поточний, підсумковий та семестровий/академічний.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи з теми, що вивчається. При поточному контролі оцінюється: активність роботи здобувача на практичних заняттях, результати виконання ним індивідуальних завдань, контрольних робіт, якості підготовлених завдань, що виконувались під час самостійної роботи. У концепції викладу навчальної дисципліни застосовуються такі форми проведення поточного контролю: опитування, виконання контрольних вправ, тестування.

Підсумковий контроль – це накопичена здобувачем сума балів за результатами вивчення восьми тем та виконання завдань самостійної роботи.

Семестровий (академічний) контроль передбачає проведення заліку, під час якого здобувачу виставляється остаточна оцінка за навчальну дисципліну, яка виводиться із суми балів за результатами підсумкового контролю.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою.

Політика навчальної дисципліни

Відвідування

Здобувачі вищої освіти самостійно планують відвідування лекційних занять, що проводяться в межах дисципліни згідно академічного розкладу. Присутність на практичних заняттях та контрольних заходах (залік) є обов'язковою. Важливим є своєчасне виконання індивідуальних завдань в межах самостійної роботи, передбачених програмою дисципліни.

Дотримання принципів академічної доброчесності	Підготовка усіх завдань, письмових робіт і т. ін., що виконуються в межах дисципліни, здійснюється здобувачем вищої освіти самостійно, на засадах академічної доброчесності. Викладач має право для перевірки робіт застосовувати різні програмні засоби.
Умови зарахування пропущених занять	Відпрацювання академічної заборгованості з дисципліни можливо до початку екзаменаційної сесії. Процедура узгоджується з викладачем, згідно його розкладу консультацій.
Інші умови	Навчально-методичні матеріали дисципліни розміщені на платформі Moodle

Рекомендовані джерела інформації

Базові підручники та навчальні посібники	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Право інтелектуальної власності : підручник / за заг. ред. д. ю. н., проф. Булеци С. Б., к. ю. н., доц. Чепис О. І. Ужгород : РІК-У, 2019. 488 с. ▪ Світличний О. П. Право інтелектуальної власності : підручник. Вид. 2, змін. і доп. Київ : НУБіП України, 2016. 355 с. ▪ Мокін Б. І., Мокін О. Б. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2014. 180 с. ▪ Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. 6-те вид., перероб. і допов. Київ : Знання, 2011. 311 с.
Методичні рекомендації та розробки викладачів дисципліни	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Конспект лекцій «Методологія наукових досліджень» для магістрантів денної форми навчання спеціальності «Економічна теорія» / Н. О. Кухарська та ін. ; відп. за випуск С. М. Макуха. Одеса : ОНЕУ, ротاپронт, 2016. 130 с. ▪ Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Методологія наукових досліджень» для студентів I курсу магістратури денної форми навчання спеціальності «Економіка» / Укл. Н. О. Кухарська. Одеса : ОНЕУ, ротاپронт, 2018. 38 с.
Інформаційні ресурси	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Офіційний сайт Верховної Ради України http://rada.gov.ua/ ▪ Офіційний сайт Державної служби статистики України http://www.ukrstat.gov.ua/ ▪ Офіційний сайт Кабінету Міністрів України http://www.kmu.gov.ua ▪ Державна атестація кадрів. http://www.vak.org.ua ▪ Державний фонд фундаментальних досліджень http://www.dffd.gov.ua/

Рік введення силабусу – 2025 р.

Затверджено рішенням кафедри менеджменту та маркетингу
(Протокол № 11 від 27 червня 2025 р.)

В.о. завідувача кафедри.

Людмила ГАЛАН

	Гарант освітньої програми		Василь ОРЛОВ
	Викладач		Наталія КУХАРСЬКА